Kirkon Ulkomaanapu Lausunto

14.10.2015

Ulkoasiainvaliokunta

Kirkon Ulkomaanavun kirjallinen lausunto ulkoasiainvaliokunnalla 15.10.2015

Kirkon Ulkomaanapu kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto seuraavasta esityksestä ja selonteosta: **HE 30/2015 vp** Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016 ja **VNS 1/2015 vp** Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2016—2019

Suomen kehitysyhteistyön alasajo arvioitava uudelleen pakolaiskriisin valossa

Hallituksen talousarvioesityksessä (HE 30/2015 vp) esitetään 330 miljoonan euron leikkausta varsinaisesta kehitysyhteistyöstä. Leikkaukset koostuvat 200 miljoonan euron vähennyksestä ja 130 miljoonan euron avustusmuotoisen tuen muuttamisesta lainaksi ja Finnfundin pääomittamiseen. Esityksen myötä varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahat laskevat 798 miljoonasta eurosta 498 miljoonaan euroon vuonna 2016.

Lisäksi päästöhuutokauppatuloja ei enää ohjata kehitysyhteistyöhön vuodesta 2016 lähtien, mikä tarkoittaa vuosittain noin 70 miljoonan euron lisäleikkauksia. **Näin ollen varsinaisesta kehitysyhteistyöstä leikataan hallituskaudella vuosittain noin 400 miljoonaa euroa eli 43 prosenttia.** Verrattuna hallituksen talousarvioesityksessä esitettyihin muihin sopeutustoimiin, leikkaus varsinaisesta kehitysyhteistyöstä on suurin sektorikohtainen leikkaus.

Varsinaisten kehitysyhteistyömäärärahojen leikkaaminen lähes puolella on hyvin ristiriitaista politiikkaa tilanteessa, jossa maailmassa on enemmän pakolaisia ja vaikeampia humanitaarisia kriisejä kuin koskaan aiemmin. Syyrian pitkään jatkunut sota, Etelä-Sudanin yhä paheneva tilanne, Keski-Afrikan tasavallan kriisi sekä vasta Nepalia ravistellut maanjäristys vaativat välitöntä reagointia ja pitkää sitoutumista avustustyöhön.

Leikkaamisen sijaan vastuullista politiikkaa olisi ehkäistä ja varautua kriiseihin, puuttua pakolaisuuden juurisyihin ja mahdollistaa ihmisarvoinen elämä. Tätä työtä tehdään kehitysyhteistyön avulla. **Kriisien ennaltaehkäisy ja ennalta varautuminen on aina kustannustehokkaampaa kuin jo kriisiytyneen tilanteen hoito, ja siksi nyt esitettyjä mittavia leikkauksia tulisi uudelleen tarkastella.** Vain juurisyihin puuttumalla voidaan saavuttaa kestäviä tuloksia.

Leikkausten aikataulu epäeettinen: leikkaukset tulisi porrastaa

Esitettyjen leikkausten kokoluokan lisäksi niiden tiukka aikataulu on täysin epäeettinen. Ilman minkäänlaista siirtymäaikaa tai porrastusta toteutettavien, nopeiden leikkausten takia kehitysyhteistyöohjelmat ja -hankkeet joudutaan ajamaan alas hallitsemattomasti vuoden vaihteeseen mennessä. Tämä jättää miljoonat kehitysmaiden ihmiset tyhjän päälle eikä anna heille tai järjestöille aikaa varautua muuttuneeseen tilanteeseen. Samalla se myös heikentää Suomen hyvää mainetta luotettavana kumppanina ja globaalin vastuun kantajana.

Aikataulu ei myöskään ole riittävä sille, että yrityspuolen (Finnfundin pääomittaminen) merkittävän ja äkillisen yli 100 miljoonan euron tuen korotuksella pystyttäisiin kohtaamaan näiden ihmisten avuntarve. Hauraissa valtioissa ollaan kaukana tilanteesta, jossa niihin olisi mahdollista löytää halukkaita investoijia tai kohdentaa investointeja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilanteen tukemiseksi. Siksi nyt esitetty yritysrahoituksen merkittävä korotus ja järjestöjen työn alasajo, tulisi vähintäänkin porrastaa. **Porrastuksen avulla kehitysyhteistyöohjelmat ja hankkeet voidaan ajaa alas eettisesti kestävämmällä tavalla ja yritysten tukeminen voidaan tehdä harkiten**. **Siirtymäaika tai porrastus on mahdollista toteuttaa kansainvälinen kehitysyhteistyö – budjettimomentin sisäisillä siirroilla.**

Leikkausten vaikutus Suomalaisten kansalaisjärjestöjen kuten Kirkon Ulkomaanavun työhön

Hallituksen talousarvioesityksessä esitetään 49 miljoonan euron eli 43 prosentin leikkausta kansalaisjärjestöjen tukeen. Leikkauksilla saatava säästö vastaa alle 0,1 prosentin osuutta valtion menoarviosta. **Järjestöille myönnettävän määrärahan pienentämisellä on kansantaloudellisesti pienet mutta miljoonien ihmisten elämään valtavat vaikutukset.**

Suomi on sitoutunut ihmisoikeusperustaiseen kehityspolitiikkaan, joka velvoittaa vahvistamaan kansalaisyhteiskuntaa ja toimimaan siellä missä ihmisoikeudet eivät toteudu. Kansalaisjärjestöt tekevät juuri tätä työtä. Heikentämällä järjestöjen toimintamahdollisuuksia heikentää Suomi samalla omaa kehityspolitiikkaansa. Hauraissa valtioissa, joissa on olematon kansalaisyhteiskunta, leikkausten seuraukset ovat erityisen vakavat.

Äkkileikkausten takia järjestöjen työ loppuu monessa kohdemaassa kokonaan ja hankkeita joudutaan lopettamaan kesken. Globaalikasvatus ja Reinikan raportin peräänkuuluttama viestintä kehitysyhteistyön tuloksista ovat myös vaarassa.

Järjestöjen leikkauksissa ei ole huomioitu työn laatua, tehokkuutta, läpinäkyvyyttä tai suhdetta Suomen kehitysyhteistyön painopistealueisiin vaan ne on tehty juustohöylällä. Ulkoministeriö on ilmoittanut kehitysyhteistyön painopisteiden kohdistuvan naisten ja tyttöjen aseman parantamiseen, toimivien demokratioiden tukemiseen, kestävään energiatuotantoon, ml. vesi- ja ruokaturva sekä vastuullisten yritysten toiminnan edistämiseen kehitysmaissa. Leikkauksista johtuen järjestöt joutuvat kuitenkin keskeyttämään välittömästi näihin painopisteisiin suunnattuja ohjelmia. Näiden avulla on tuettu seksuaalisesta väkivallasta kokeneiden naisten sosiaalista ja taloudellista toipumista, luotu toimeentulomahdollisuuksia sodasta toipuvissa yhteisöissä ja perustettu mm. ammatillista koulutusta tarjoavia koulutuskeskuksia entisille lapsisotilaille ja muuten heikossa asemassa oleville nuorille.

Leikkausten seurauksena esimerkiksi **Kirkon Ulkomaanapu** joutuu lopettamaan työnsä kokonaan Libanonissa, Mosambikissa, Guatemalassa, Hondurasissa ja Kongon demokraattisessa tasavallassa viimeistään maaliskuun lopussa 2016 ja karsimaan toimintaansa useissa muissa maissa. Aloitettuja hankkeita ei voida saattaa loppuun. Lähes puoli miljoonaa ihmistä jää ilman suoraa apua. Lisäksi

Ulkomaanapu on joutunut aloittamaan yhteistoimintaneuvottelut muiden Suomalaisten kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun järjestön lailla. Arvioitu henkilöstön vähennystarve on 25 henkilötyövuotta, mikä tarkoittaa noin 10 prosenttia koko henkilökunnasta.

Leikkausten vuoksi Ulkomaanapu joutuu vähentämään humanitaarisen avun antamista. Lisäksi valmius reagoida äkillisiin kriiseihin nopeasti on uhattuna. Ulkomaanapu joutuu tekemään yhä useammin kipeitä päätöksiä siitä, milloin katastrofiin on pakko jättää kokonaan reagoimatta. Samaan aikaan erityisesti luonnonmullistusten määrä maailmassa on ilmastonmuutoksen edetessä edelleen kasvamassa.

Suomea velvoittavat kansainväliset sitoumukset

On selvää, että maailmanlaajuinen talouskriisi sekä Suomen valtion velkaantuminen on aiheuttanut leikkauspaineita Suomen julkisiin menoihin. Se ei kuitenkaan poista kansainvälistä vastuutamme eikä niitä velvollisuuksia, joita Suomella on kansainvälisen oikeuden mukaan myös muita kuin omia kansalaisiamme kohtaan.

Suomi on kansainvälisesti sitoutunut nostamaan virallisen kehitysyhteistyön rahoituksen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta vuoteen 2015 mennessä. Vuoden 2016 kehitysyhteistyömäärärahojen tasoksi on talousarvioesityksessä arvioitu noin 0,35 % bruttokansantulosta. Suomi jää näin kauas omasta sitoumuksestaan sekä muista Pohjoismaista. Ruotsi, Norja ja Tanska ovat kauan sitten saavuttaneet 0,7 prosentin tason. Ruotsin ja Norjan tuki on noin 1 prosentin tasolla.

Vaikka kehitysrahoitukseen kohdistuu hallituskaudella säästöjä, niin Julkisen talouden suunnitelman 2016–2019 mukaan pidemmän aikavälin tavoitteena on kehitysrahoituksen nostaminen YK:n tavoitteiden mukaiseen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. **Toimiakseen uskottavasti ja vastuullisesti, Suomen tulisi laatia konkreettinen suunnitelmaa siitä, miten ja mihin mennessä 0,7 prosentin määrärahataso saavutetaan.**

Määrärahatason laskiessa tulisi myös kiinnittää entistä enemmän huomiota johdonmukaisuuteen erityisesti kehitys-, ulko-, turvallisuus-, kauppa- ja ympäristöpolitiikan välillä sekä kehityspolitiikan sisällä.

Kirkon Ulkomaanavun puolesta lisätietoja antaa vaikuttamistyön päällikkö Katri Suomi (p. 040 635 1738, katri.suomi@kirkonulkomaanapu.fi)